

Ба 53895

Сямей Дарожны

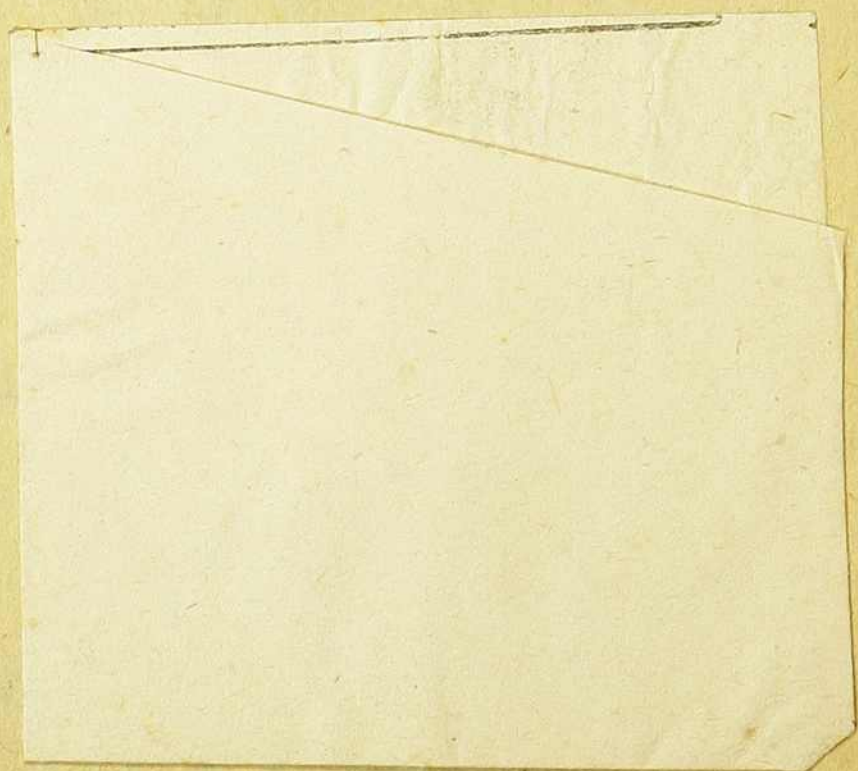

**ВАСІЛЬКОВЫ
РОССЫП**

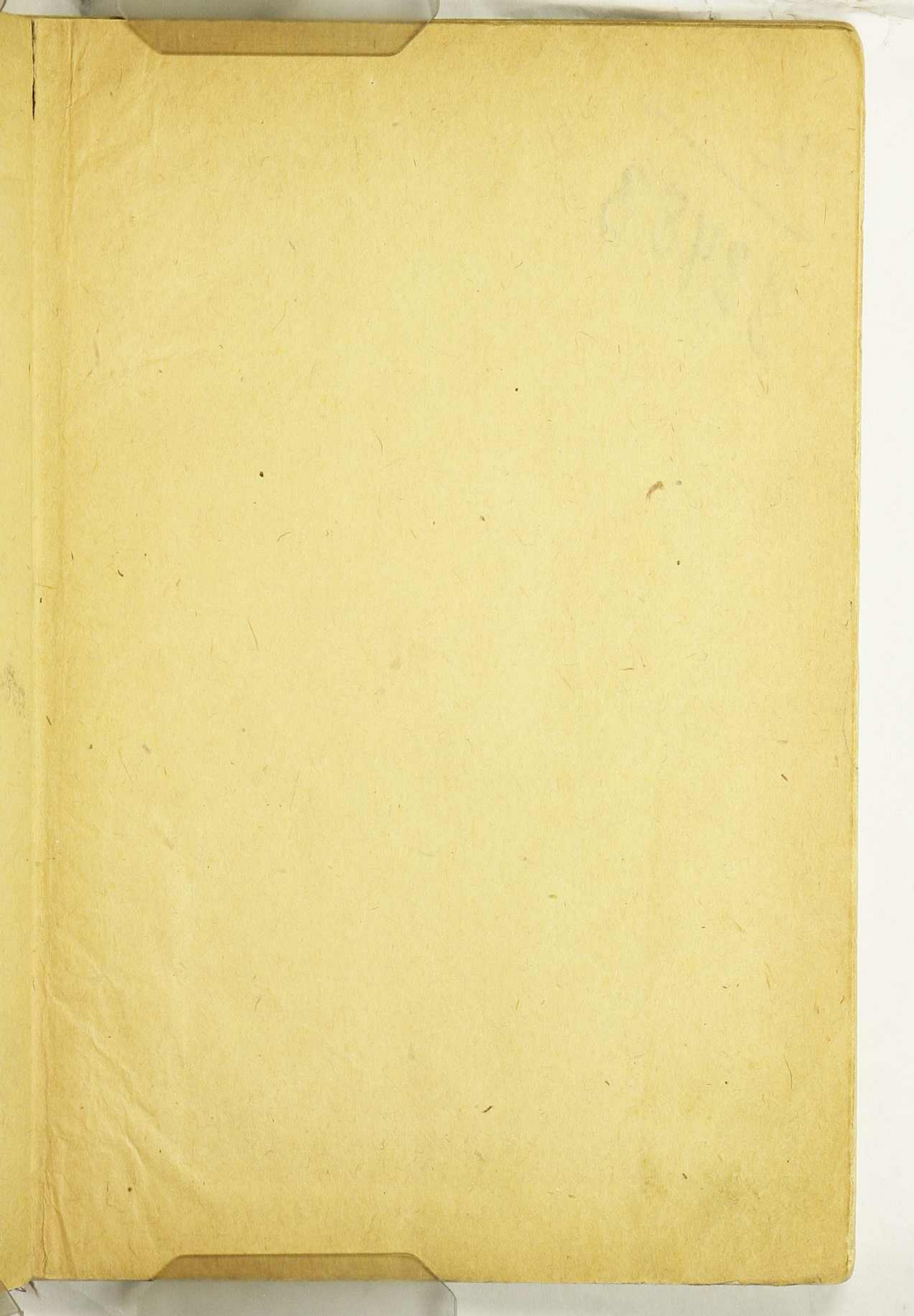

БЕЛАРУСКАЕ
ДЗЯРЖАЎНАЕ ВYДАВЕЦТВА
19 — МЕНСК — 29

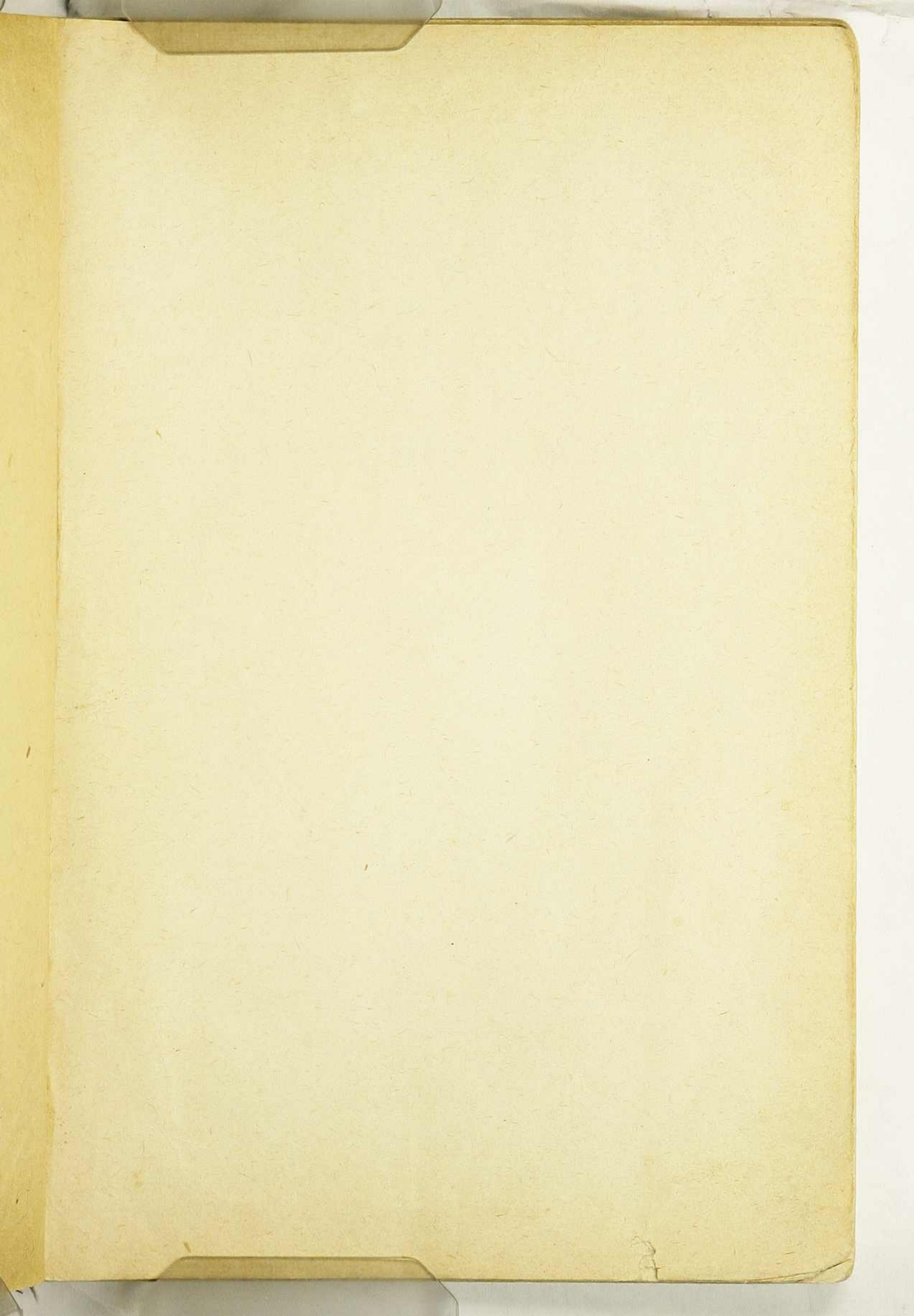

u
23488

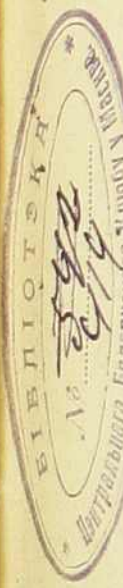

Ба

8
5453895

B

БОН. МУЗЕУМ
1994 г.

B

Ба 53895

СЯРГЕЙ ДАРОЖНЫ

ВАСІЛЬКОВЫ РОССЫП

ВЕРШЫ

Бел. аддзел
1994 г.

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК — 1929

Друкавана ў друкарні ФЗВ
Беларускага
Дзяржаўнага
Выдавецтва

12.5.04.2009

*Грустя, и плача, и смеясь,
Звонят ручки моих стихов.*

А. БЛОК

1

СТРУНЫ ЗВОНКІЯ ЗАЙШЛІСЯ

Струны звонкія зайшліся,
Песьню разьлілі...
Ты-ж, каханка, ня журыся
Па сваёй зямлі!

Глянь у вочы на расстаньні,
У апошні раз,
Можа час такі настане
Для абоіх нас.

Можа з ціхаю усмешкай,
Ад сяла к сялу,
Я пайду другою сьцежкай
Пазнаваць зямлю.

І быць можа, там за гацьцю,
Ў старане другой,
Буду часта ўспамінаць я
Стан прыгожы твой.

Праплывуць туманы долам
Ці асядуць дзе?..
Буду я такім вясёлым,
Як яшчэ нідзе.

Раскажу краіне іншай
(Раніцой, ці ўдзень),
Што такіх вазёраў сіньшых
'Шчэ няма нідзе.

Раскажу, як над палямі,
Дзе асела рось,
Месяц коціцца бялявы
Задуменна скрозь.

Дзе заўсёды гнуцца вербы,
Ад чаго ня знаць,
Мне далёкія павераць
І раскажуць шмат.

Буду я над іхнім полем
Песьняю званіць,
Каб і там сваю нядолю
Загубілі дні...

Ня шумелі, каб асіны
На бяду і жаль,
Ды вятры не галасілі
На крыжах.

І калі ізноў вярнуся,
Пад напевы струн,
Для цябе і Беларусі—
Песьню падару.

Тысячы іх, звонкі вырай
Узьнімаюць далінамі ўніз,
Быццам нехта разьбітаю лірай
Адпявае мінулыя дні.

Але ростань...

Іду,

пад нагамі

Шум надломаны зыбкіх кустоў,

І хочацца сказаць:

дарагая!

Бачыш, восень і тысячы лістоў...

Гэта верасень звонкія стаі

Над вазёрамі ўзьвеяў рукой,

Гэта ён, у такім адцвітаньні,

Сее сіні туман над ракой.

Ад таго пажаўцела так поле

І лісьця стаі—тысячны бунт.

Помню, дзеўчына.. высокія таполі

І ласкавае: не за-бу-дзь!..

Я СЯГОНЬНЯ ПАЧУЎ

Я сягонья пачуў, як сьмяялася ты,
Толькі я ўсё імкнуўся маўчаць...
Ты прышла, ня ўстрывожыўшы шоўк цемнаты,
І прыпала сама да пляча.

Дзесьці скрыпка журыла за снім акном,
Мы сьмяяліся разам з табою,
Бо я змог разгадаць у ласкавасьці слоў
Сэрцу блізкае і дарагое.

Бо я змог разгадаць, чаму ў вочы глядзеў,
Чаму песьціў мой зірк косы русыя...

. . . . .
Дзесьці скрыпка журыла, і сыпаўся дзень
Над акном ў залатой завірусе.

ПЕСЬНЯ АБ КЛЁНЕ

Я вакно расчыніў раніцой
І прысьнілася радасна мне:
Клён стаіць пад зялёным вянцом,
Прыхіліўшыся ціха к сыцяне.

Гэта ён, падышоўшы здалёк,
Стукаў раніцай мне у вакно...
І хістаўся радзеючы змрок
За фіранкаю пенным віном.

Ах я знаю, зялёны мой клён;
Яна прыдзе сягоньня сюды,
Ты ёй нізкі адвесіш паклон,
Прывітаешся з ёю на „ты“.

Яна прыдзе і скіне берэт,
Косы чорныя стан абвіюць.
Ты ёй скажаш: сягоньня поэт
Песьняў тайну парушыў тваю.

Ты ёй скажаш сваім языком,
Што вядома было толькі нам...
Хай яна залатым аганьком
Усьміхнецца хоць раз ля вакна

Я тады не зачыню вакно,
Песьню й сэрца аддам на вянкi,
Каб і песьня званiла вясной
І квітнелi ў душы васiлькi!

Якімі словамі сказаць мне любай,
Якімі песьнямі праліцца мне,
Што я ня веру больш асеньнай згубе—
Красе пахованай на дне.
Якімі словамі сказаць мне любай?

Пяройдуць дні, краса завяне,
Пяском сырым засыплюцца лісты,
І зноўку холад панясуць туманы
Агнём апошнім адцьвісьці.
Пяройдуць дні, краса завяне.

Таму ніколі я так сэрца не карыў,
І пацалункамі яшчэ душы ня пляміў,
А клёны плачуць золатам зары,
Гавораць лісьцямі, гавораць над палямі.
Таму ніколі я так сэрца не карыў.

Спакойна хіляцца каліны ўвечары,
Люляюць кволымі рукамі цені.
Каго я ведаў тут, ўжо больш ня стрэчу:
Яны з туманам дзесь адшальясьцелі.
Спакойна хіляцца каліны ўвечары.

Цяпер я зноў адзін, ні суму, ні тугі,
Схіляюць вербы русыя галовы,
І скрозь туман здаецца ўсё другім,
У вопратках асеньня-новых.
Цяпер я зноў адзін, ні суму, ні тугі.

Стаю каля вакна, а там вялізны месяц,
І ледзь бялее за гарой сяло,
І мімаволі горнецца да сэрца песьня,
Каб вечна радаваць кустамі слоў.
Стаю каля вакна, а там вялізны месяц.

Якімі-ж словамі сказаць мне любай,
Якімі песьнямі праліцца мне,
Што я ня веру больш асеньняй згубе—
Красе пахованай на дне?
Якімі словамі сказаць мне любай?

СЬЦЕЖКІ ПАВІЛІСЯ

Сьцежкі павіліся, сьцежкі зарасьлі,
Што у песьні выпяеш, дык пяройдзе ў слынь,

З поўначы на поўдзень залаты прастор,
Я-ж цяпер інакшы, я цяпер ня той.

Ці то ветры звоняць, ці шуміць аер:
Мне-б віліся косы русыя—твае.

Насустрэчу толькі туманы з балот...
Помню, як ты вышла ціха за сяло.

Туманы сінелі, не маглі зьвінець.
Ты сказала ціха: ня гукай мяне.

Ледзь шуршалі словы ў занізях калін.
Хто каму паверыў?—Вусны расьцьвілі...

Беласьнежны месяц па-над асакамі...
Шоўкавыя косы распляла рукамі.

І тыя туманы, і вярба за плотам.
Цалаваў на ростань позна ля варотаў.

Але тыя сьцежкі сёньня дзе яны?
Так-жа ціха бомкаюць медныя званы.

Так-жа сіньню веюць туманы з расой,
Дзе-ж цяпер ты, любая, з русаю касой?

Сьцежкі павіліся, сьцежкі зарасьлі,
Ды гуляюць ветры толькі ля калін.

* * *

За вакном тры клёны, і вялізны месяц.
Край ты мой бярозавы, край у сьнежных песьнях!

Палюбіў нядарма я тваю вясёласць,
А таксама песень залацісты шолах,—

Пад такія песьні радавацца й плакаць
Навучыла змалку яшчэ мяне маці.

Ад таго заўсёды, як зажмуру вочы...
Сьніцца мне Палесьсе, сьніцца сьпеў дзявочы,

Дзе, бывала, з песьняй, так на вечарыне
Дзеўчыну абдымеш з сінімі вачыма.

Але гэта толькі крозы-успаміны,
З песьнямі і гэта праляцела міма.

Тыя ўсе жаданьні, тыя ўсе імкненьні
Замяніў мне горад сённяячы, каменны.

І ці йду я вуліцай, ці гляджу ў вітрыны,
Мне заўсёды марыцца поле й неба сіняе.

І цяпер мо' з радасьці, можа ад журбы,
Не такі я сённяячы, не такі, як быў.

Ўсё здаецца іншым, у другой красе,
Нават сум у вочах выцьвіў пакрысе.

У маім пакоі стол і два вакна,
За вакном тры клёны ды к сьцяне сьцяна.

Над сьцяною месяц, як чаўнок, плыве,
Ды ля вокан ветру палявы павеў.

АХ, НЯ ПЛАЧЦЕ, ВЕРБЫ

Ах, ня плацце, вербы, ня шумеце, клёны!
Восень над Палесьсем—лістапад...
Дні прамчалі жнівень, праляцелі коньмі
З туманамі дзікімі у інакшы сад.

Пасінула неба на сьвітаньні рана,
Вёсламі усплыла над вадой зара.
Ах, якая восень, ах, якія раны
На лістох адбіла ліпавая рань.

Хочацца забыцца, сьціхнуць асьцярожна,
Прытуліцца к любай пад такім дажджом.
А яна: каханы, сэрцайка варожыць,
Бачыш, як зьлятае лісьце пад нажом.

Бач, якія стаі лісьця па-над гаем
Завіліся ў шуме і ляцяць, ляцяць...
І цалую люблю: дарагая!..
З плеч упалі косы—шалясьцяць...

Гэткую пакорнасьць, любасьць і каханьне,
Любая, ці зможа вецер пагасіць?!
У адказ я чую: сэрца хай ня зьвяне,
Пад дажджамі гаснуць толькі верасы.

Дык ня плацце, вербы, ня шумеце клёны!
Восень над Палесьсем—лістапад...
Дні прамчалі жнівень, праляцелі коньмі
З туманамі дзікімі у інакшы сад.

СІНІЯ ЗАВЕІ

Сінія завеі, белая зіма,
Клічу дарагую—дарагой няма...

Адцвіла каханая, ой, адшальясьцела,
Засталіся толькі на сьцяжынках цені.

Засталіся толькі цені ды сьляды,
Ах, вы маладыя, юнныя гады.

Любая хадзіла раніцаю ў поле,
Любая пяяла „Ясныя саколы“.

Ой, пяяла голасна, толькі ўжо ня мне.
Цярусіўся з месяцу ў поле белы сьнег.

Усьцілаўся лёсткамі беласьнежны прост,
Срэбнымі лістамі на дзiesiąткі вёрст.

58855
9

1

Што такое добрае мне сказаць ці выпяць?
 На лугох рассыпаны срэбраны цім'ян,
 І такая радасная сьніцца зноў мне Прыпяць,
 І такі шаўковісты над берагам туман.

Думкі, бы лілеі, паплылі у хвалях,
 Каля тых узгоркаў, каля тых лясоў,
 Дзе стаяла любая, доўга дзе стаяла,
 Там цяпер слядочкі загубіў пясок.

Там цяпер заранка расьцьвіла рабінай
 І ліецца ў далі ды па верасох.
 Яе дзень цалуе, песьціць ласкай сіняй,
 Асыпае рукі залатой расой.

2

Вось сасонкі стромкія сталі ля дарогі,
 Колькі іх знаёмых мне, і не знаёмых.
 З песьняю-ж так радасна залатыя ногі
 Блытаць па дарозе, ад нязнанай стомы.

Ў песьнях гэтак радасна вобразы раскінуць,
 Як дзяўчына косы русыя ў жніво,
 За такую песьню не шкада й загінуць,
 Не шкада й расстацца з буйнай галавой.

3

Часта раніцою срэбраныя сьлёзы
 Бачу на каменні й залатым пяску,
 Хто іх тут насеяў, сумны ці вясёлы
 Хто і скуль?!

Сонным ўсплёскам вецьця мне ў адказ сасонкі:
— Цалаваў нас месяц, цалаваў туман,
Гэта ён пасеяў сьлёзаў тых бясконца,
Гэта ён рассыпаў на лугох цім'ян.

* * *

Закрыю голаў белымі рукамі,
Глядзець ня буду ў бэзавы прасьцяг.
Узьвеюцца, разыйдуцца туманы,
І веі з поўначы ізноў зашалясьцяць.

Няхай маўчаць палі пад белымі сьнягамі
І месяц сонную трывожыць глуш.
Да любай мне сягоньнячы ня йсьці на ганак
І кос шаўковістых не расплятаць імглу.

Другою ласкаю шасьцяць палёў тканіны
І песьняй іншаю таму душа зьвініць,
І толькі мкнуцца шэрыя у галаве ўспаміны,
Ня ведаю куды ў вячорнай цішыні.

Навошта-ж я тады журыў па ёй нязнана?
Навошта сумаваў па занізі рабін?
Пасеялася песьня й зьнікла з туманамі,
Разьвеялася ветрам на сьнягі далін.

. . . . .

Але міналі дні, міналася—іх многа,
Стаялі вербы ў сьнезе белаі чарадой.
Я вышаў з песьняю у дальнюю дарогу
Сьцяжынку сабе вытаптаць пад наскаю зарой.

І вось цяпер, калі ўсё тыя былі,
Ўсё тыя-ж зоры звоняць над акном,
Маю тугу разьвеяў полем быльнік,
І песьні з кветкамі зьвіліся у вянок.

Вулиця

Ну, а яна,
Яна другой пуцінай
Пайшла з тугой рабінавай,
З тугою у вачох.
Яна цяпер ня вернецца: ў тумане сінім
Сьляды пасеяны бялявых ног.

Таму закрыю голаў белымі рукамі,
Глядзець ня буду на блакітны сьнег.
Я ведаю, тугі нідзе не напаткаю,
Калі зазвоніць песьня
Толькі па вясне.

* * *

Пальцы белыя па клавішам бягуць,
Распываюцца акорды дзесьці,
Быццам нехта налажыў тугу
На дасэнь маіх вясеньніх песень.

Скрозь разьлілася шафранная зара.
Кармазынавай ракой ля ставу...
Ах ня гэта я хацеў іграць
На сягонешняе разьвітаньне.

Пальцы белыя, мінорны тон,
Падпяваючы, зьвініць струна:
Адышла яна пад ціхі звон,
Адзінокаю сьцягой адна...

Адышла яна, цьвілі зарніцы,
Ў садзе белыя шумелі розы,
Шалясьцелі розы мне, як быццам:
— Толькі мы цяпер з табой, Сярожа.

І, смуткуючы, сказаў я розам
(За вакном яны цьвілі вясной):
— Перадайце ад мяне, вы розы,
Той, што вырасьціла вас, паклон.

Н О Ч

Ноч. Неба выткана з зорак.
Цішыня. Пад нагамі жарства.
Можа гэта каменьні гавораць,
Можа кветкі цалуе трава.

Не згадаць, і надумаць ня можна,
Што пасеяла ноч на зямлі.
І чаму так лілеі варожаць,
Смутак сеючы свой ля калін.

Ай ты, ноч! задуменныя хвоі
Над курганамі выслалі цень,
Каб ніколі над соннай травою
Туманы не маглі шалясьцець.

Каб заўсёды дзівіцца у марах
І стаяць ў неразгаданым сьне
Там, дзе музыкай дзіўнай абшары
Песьні новай складаюць вясьне.

Я стаю пры сасьне і дзіўлюся.
Як над долам цярусіцца ціш.
І здаецца, што ўсёй Беларусі
Хтось паходнямі сьвеціць з узвыш.

І ўначы, скрозь імглістасьць і зоры,
Скрозь вясёлую зыбкасьць ракіт
Адклікаюцца песьні з вазёраў,
Гадавалі што век трысьнікі.

І ці стомлены я, а ці змораны,
У цішыні дзе прыбіта жарства,
Камень з каменем, чую, гавораць
І як кветкі цалуе трава.

З І М А

Зіма цяпер і сьнегу па калені,
Ні сьцежак, ні дарог няма.
Цярусяцца і падаюць сьняжынкі памаленьку.
Зіма, зіма.

Ў палёх сьнягоў сярэбраная ціша
Асела белаю і звонкай сівізной.
Ізноўку думы галаву маю калышуць,
Ізноў, ізноў.

Ня сьпіцца мне, ня сьпіцца мне і часта.
Палае сьнег барвовістым агнём...
Ня ведаю чаго, на радасьць ці няшчасьце,
Зьлятаецца сюды з паўночы вараньне.

На белы сьнег садзяцца і садзяцца,
Крыламі веючы над полем цемнату...

. . . . .

Гады, гады, міне ўжо скоры дваццаць,
А дні сьняжынкамі лятуць, лятуць.

*

Ня помню я, даўно было ці не.
Такою-ж песняю ці мо' зусім другою,
Я называў яе калісьці на вясне—
Дзяўчынай любая і дарагою.
Ня помніцца цяпер, даўно было ці не.

Тады над полем чырванелі далі
І вецер паінакшаму тады зусім зьвінеў,
Як быццам нехта на сярэбраных цымбалах
Пяяў няскончаныя песні мне.
Тады над полем чырванелі далі.

Цяпер зіма і сьнегу па калені,
Ні сьцежак, ні дарог няма.
Цяруссяцца і падаюць сьняжынкі памаленьку
І далі тонуць у сівы туман.
Цяпер зіма і сьнегу па калені.

Сяджу і думаю адзін, як месяц,
Нікога не пакрыўдзіўшы, далёкіх любых клічу...
Ласкава шастаюць завеі сьнежнай песьняй,
Ласкава шастаюць у лозах ніцых.
Сяджу і думаю адзін, як месяц.

А за вакном глыбокія сьнягі, сьнягі.
Хто сьцежку першую пратопча між дуброў,
Хто першы прыдзе радасны і дарагі
Над вёскаю разьвесіць струны правадоў?!
А за вакном глыбокія сьнягі, сьнягі.

БЕЛЫМІ ПЯЛЁСТКАМІ

Белымі пялёсткамі парасьлі нізіны,
З белымі сьнягамі
Серабрыцца гаць.

Белая маўклівасьць села на каліны,
Села берагамі
Зацьвітаць.

Словы завіліся радасьцю нязнанай,
Стану каля грубы
У такую золь.

І здаецца проста, ці ільсьніцца снамі,
Ласкавыя губы
І каса, як смоль...

Песьня дарагая, словы, як сьняжынкі,
Сьцелюцца і падаюць
На сыры пясок,

Потым завіюцца ў песенных сьцяжынках
Ці каго парадуюць,
Ці падуць красой.

За вакном каліны, за вакном таполі
І зара над гаем
З зараніц.

А цяпер каліны хіляцца у полі
З белымі сьнягамі
Ніц.

Пасінула неба раніцой над гаем,
Пасінула рана—
Скрозь.

А сягонья любая у мяне другая,
Ў залатым убраньні,
Ля бяроз.

Белымі пялёсткамі парасьлі нізіны,
З белымі сьнягамі
Серабрыцца гаць.
Белая маўклівасьць села на каліны,
Дзе яна—другая
Будзе расьцьвітаць.

ШТО СКАЗАЦЬ

Што сказаць, што надумаць іншае,
Чым душу заспакоіць навек?
Хай ты ўчора здавалася лішняю.
Дык і сёньня ці радасьць, ці не.

Бо казалі крыўляючы губы
Языкамі калючымі ў змрок,
Што каханьне мяне загубіць,
Узбунтуе гарачую кроў.

Але сэрцу ці зроблены цуглі,
Хто дагэтуль іх змог накаваць?!
Чаравалі мяне вочы-вугальлі
І, як цёмная ноч, галава.

Ўсё здавалася гэтакім юнным
У раскаце маіх сьветлых дзён,
А цяпер хоць і голасны струны,
Ды ня той голас іх—перазвон.

Вочы чорныя больш не кранулі,
Толькі й ёсьць, што ўспаміны аб ёй...
Вочы чорныя, ай, падманулі
Непакорнае сэрца маё.

ТЫ ПРАЙШЛА

Ты прайшла, быццам чорная цень,
Дым валос пераліўся у змрок.
Толькі мне больш душой ня пусьцець,
Не глядзець на цябе здалёк.

Я ня знаў, як магчыма іначай
Па нязнаным разьвеяць свой сум.
А бярэзьнік, бярэзьнік так плача,
Жоўты месяц заплёўшы ў касу.

. . . . .

У сьвятліцы тваёй дзьверы ўшчынены,
Вечар сіні прысеў на парог.
Смутак твой непатрэбны, дзяўчынка,
Хай разьвеецца, згасьне ў вятрох.

Бо ўжо ноч распяла па траве
Свае чорныя косы навокала,
Я-ж застануся гэткім навек,
Дарагая мая ці далёкая...

Я дзяліць не магу на кавалкі,
Гандляваць пачуцьцём не магу:
Ў старане нашай вучацца змалку
Ці любіць, ці убрацца ў тугу.

Ты-ж прышла, быццам чорная цень,
Дым валос пераліўся у змрок.
Толькі мне больш душой ня пусьцець,
Не глядзець на цябе здалёк.

МОКНЕ ЦІХА АСЬНЕЖАНАЕ ПОЛЕ

1

Мокне ціха асьнежанае поле,
Плачуць стрэх залатых капяжы.
Ня журы-ж, дарагая, сягонья,
Слоў ласкавых ў туман не кажы.

Не глядзі так пытліва ў прасторы,
На вазёрах вачэй кроплі сьлёз...
Будуць ветры ўсё роўна з-за бору
Рваць касынкi бялявых бяроз.

Дзе падзенеш ты сьлёзы, дзяўчынка,
Дзе разьвее іх ветравы звон,
Калі пройдзе дарагі ляйчына
Цераз поле спаткацца ізноў.

Я прыеду тады раннім-рана,
Расцалую валос тваіх смоль.
Пакланюся лясам, што на градах
Расыпаюць сьняжыстую моль.

2

Гаварылі, студэнт прыехаў,
З навукаю чалавек.
Толькі мне саламяныя стрэхі
Ўспаміналіся ўсё ў галаве.

Калісьці, яшчэ на пачыне
Ўсе дні мае тут цьвілі,
Ты была яшчэ маленькай дзяўчынай,
А я хлапчуком малым.

Гулялі, сьмяяліся многа,
Не шкадуючы, бегалі, ног.
І як ўспомню, пыліцца дарога
Ў лятуценьнях шаўковістых зноў.

Тады яшчэ, ах, ня трэба...
Так на сэрцы будзе лягчэй...

. . . . .

Прамяняў я радзімае неба
На блакітнае неба вачэй.

І цяпер, калі кожнае слова
Шалясьціць пад маім пяром,
Яе косы шуршаць, як салома,
І зацьвітваюць вусны зарой.

Пацалунак да болю палкі,
Хто каму падарыў—ня знаць...
Толькі помню—ласкалі пальцы
Валасоў яе цёмную гладзь.

Над сьнягамі зара дагарала,
Ціха сьнілася сэрцу сяло...
Ах, вясковая, дарагая!
Сэрца ружай ня раз расьцьвіло!

Гэтай памяці мне не загоіць,
Даўні сьлед адшукаць на мяжы...
Ня журы-ж, дарагая, сягоньня,
Слоў ласкавых ў туман не кажы!

1

Месяц сьцэле ў палёх цемнату,
 Далавах рассыпаюцца цені.
 Ой ці дым, ці туман на ваду
 Пасьцілае кустоў шапаценьне.

І суздром назялёнены клён
 Стан закінуў над возерам чыстым,
 Каб у прыгаршчах зораў агонь
 Расьцярусіць сваім лістам.

А пасья цалаваць, цалаваць
 Сінь вады, што разьлілася ў хвалях...
 Ў рэчку ўпала лясоў галава,
 А мая асмуглелаю стала.

Але ў полі вясна такая,—
 Скрозь дыміцца чаромхавы пах.
 Ах, юнацтва, цябе сустракаю
 І цалую на гнуткіх руках.

Ўсю душу маю, мары і цені
 Аддаю на вяселье вясне,
 Каб і мне сярод іншых хацелася
 Ў серабрысты рассыпацца сьмех.

Каб і мне, вось такому караваму,
 Сэрца можна было-б расчыніць,
 Дзе юнацкіх пачуцьцяў аравы
 Я ніколі ня мог супыніць.

Я ня мог іх тады заспакоіць,
 Хіба-ж цуглі такія ёсьць?
 Помню толькі туман над ракою,
 Ды маю кароткую моладасьць.

• Але ўсё-ж я сягонья вясёлы,
Рассыпаюся ў воплескі слоў.
А былі дні—над нашымі сёламі
За бядою бяду нясло.

Але сёнечы ясна цвітуць
Зоры, зоры над вольнай краінай,
І сасонкі ўсё так-жа тут,
Як раней, маладыя і сінія.

І таму, ці што я з Гародні,
Ці таму, што я быў дзіця,—
Усе сады і ўсе агароды
Ведаў колісь на памяць я.

І жыццё мне здавалася простым,
Бы туман у даліне пустой:
Раніцою шасьцістая просінь,
Ўдзень расы пераліў на лістох.

2

Першы раз так зьвінелі клёны,
Расьцьвіталі так першы раз...
Пад агнём разьлілася зялёным
На вазёрах Палескіх зара.

І сьляды нечых ног у траве
Сьцежкі любыя скрозь арасілі,
Дзе ў бунтоўнасьці ранніх завей
Каласілася неба сіняе.

І я чуў, як на чорную галаву
Мне пралілася наская сінь,
Быццам дзесьці вятрок пераблытаў траву
І сухавейныя верасы.

Нібы ён бяспрытульны бегае,
Загубіўшы няведама што.
То бярозку агорне белую,
То каліну цалуе ў вятрох.

Я ня ведаў, чаму так пакорна
 Можа гнуцца траве вербалоз,
 І нягадана дзеўчыну ў чорным
 Палюбіў за імглістасьць валос.

Палюбіў пад завеямі вішань,
 Яе стан і вачэй чарэсьні,
 Ах ня так... гэта ўсё было іншым,
 Гэта ўсё было, як у песьні.

Мне здавалася, дзеўчыны гэткай
 'Шчэ дасюль і ня ведалі людзі.
 Ў косы чорныя ўплецены кветкі
 І паркаль шалясьцісты на грудзях.

Помню вуліцу, груша старая,
 Ветлы ганак і ціхі двор,
 Мы стаялі, прыхіліўшыся да брамы,
 І няўмелы вялі разгавор.

Гаварылі аб зорах, сусьвеце,
 Нават сьмешна часамі цяпер...
 А сад расьцьвітаў белым цьветам,
 Салаўіны расплэскваў напеў.

Было радасна, так было проста,
 Што часамі здавалася сном...
 А затым—пасья доўгай ростані—
 Тая-ж вуліца, ганак і дом.

Так-жа дні паплылі, як раней,
 Я забыў і далёкіх, і блізкіх.
 Толькі слухаў даўнейшы напеў,
 Ды як сэрца пачуцьцямі пырскала.

І цяпер, калі гэты агонь
 Ціха згас у завейнасьці дзён,
 Я сьмяюся сам над сабой
 І сваім даўнейшым пачуцьцём.

*І смутак, і радасьць
Зьліліся ў душы.*

II

ЗАЗВАНЕЦЕ ЛІСТАМІ, БЯРОЗЫ

Зазванеце лістамі, бярозы!
Гэты шум шалясьцістай вясны
Я сягонья пачуў у дуброве,
У ласкавасьці песень пачуў.
Я ня знаў, ці то кволяя сны,
Ці то бомкае зор каляровасьць,
Толькі сьнілася: быццам к плячу
Ціха ніклі шасьцістыя крозы.

Быццам дзесьці за дальнім сялом
Залатыя жалейкі заплакалі,
І пад іхнія песьні з бяроз
Сьлёзы росныя долу зьляталі.
Зачарованы гэткімі казкамі,
Я глядзеў, як над рэчкаю скрозь
Туманы, быццам раць залатая,
З ціхім звавам скакалі з балот.

І забытыя даўнасьцю дзеі,
Як вянкi, усплылі прада мной...
Толькі дні ўсё... ніводнай надзеі...
Дык пльвіце-ж, вяночкі, на дно.

ЛІСТАПАД І ВОСЕНЬ

1

Лістапад і восень, туманы над гацьцю...
Не сьпявай так нудна, дарагая маці.

Не сьпявай—у сэрцы і з таго дасада,
Палыны у полі, палыны за садам.

Ноч такая чорная, ноч такая дзікая,
Быццам для кагосьці на бяду наклікана.

Толькі вербы шастаюць ды глядзяцца ў шыбы.
З імі яшчэ ўчора я такі чужы быў.

Разгадаць ня мог я, што згубіць іх можа
Так-жа вецер золкі, як другіх варожасьць.

Ах, матуля родная, не глядзі з парога
На туман у полі, на шляхі-дарогі.

Па узгорках сініх толькі вецер скача,
Дзе-ж вы зьніклі тыя, што цьвілі іначай.

Мне ў адказ сасонкі сіплым шалясьценьнем:
Тыя запрапалі, тыя апусьцелі.

2

На дварэ сабака наш вые і скаголіць,
Што няма чагосьці восеньню у полі.

Што юнацтва клёны загубілі ў долях,
Загубілі з ветрам па узгорках голых.

Толькі ветрам, што ім воклікі сабачыя,
Веюць, горнуць травы, як вуглі гарачыя.

Ціснуцца ў нізінах мокрыя асіны.
Адляцела лісьце, адцьвіло на зіму.

Толькі я ўсё мару, ўсё гляджу кудысьці,
Як вятры пяскамі засыпаюць лісьце,

Як туманы скачуць белыя з-за гаю.
Многа было радасьці, а цяпер ня знаю,—

Ці туга, ці радасьць у высокіх плечах,
Што любіў я раніцай—разьлюбіў увечары.

Палінялі косы, выцьвілі усьмешкі,
Дзе ты, мая любая, загубіла сьцежкі?

Толькі плача вецер—ноч такая дзікая,
Дзе мне сэрца выпяць і каго паклікаць?!

Лістападам сьцелюцца, лістападам падаюць
Жоўтыя галовы лісьця па-за садам.

Як-жа мне замоўкнуць, дождж і ноч асеньня,
Чорная, чорная за ваконьнем цень мая.

А Д З І Н О Т А

Адзінокі ганак высланы лістамі,
Цішыня у садзе,
Цішыня вакол.
Адзінокім выйду, за дзэвярыма стану
Сустракаць у госьці
Нечаканы боль.

Прабягуць дарогай вараныя коні,
Бомы у тумане
Глуха празьвіняць...
І ізноўку тая-ж ўчора і сягонья
Ў залатых накрапах
Цішыня.

Зноў пустуе сад мой ціхі адзінокі,
Кветкі паламаны,
Прытаптаны ў грязь...
Смутак вечна сіні
Ходзіць каля вокан
Нечаканым госьцем
У вячэрні час.

Тая, што калісьці тут зьбірала кветы,
Што рамонак белы
Вышывала мне,—
Засталася толькі песьняй недапетаі
Аб маёй вясёлай
Залатой вясне.

Той вясны цяперака ўжо даўно няма,
Праляцелі дні яе,
Як бялявы дым.
На дарозе толькі, дзе сівы туман,
Натаптала восень
Жоўтыя сьляды.

Толькі я ня стану сумаваць так часта
І спагады ў кожнага
Для сябе прасіць,
Будзе яшчэ многа радасьці і шчасьця,
Будзе яшчэ многа песень і красы.

І няхай лістамі мой усланы ганак
І ў накрапах жоўтых
Цішыня вакол.
Адзінокім выйду у ружовы ранак,
Адзінокім стрэну
Нечаканы боль.

Вулками веі
 Заплакалі зноў.
 Сьнежныя зьмеі
 Шыпяць за вакном.

Круцяцца, скачуць
 І штосьці пяюць,—
 Ці на удачу,
 Ці згубу маю.

Мне усёроўна
 Каторы дзень,
 Кривая ці роўная
 Месяцу цень.

Сэрцу балюча,
 Сябе не шкада...
 Сьнежныя кручы
 Веюць на дах.

Шчасьця няма,
 А ці будзе яно?!
 Толькі зіма
 Ды сьнягі за вакном.

Толькі завеі
 Пасьвістваюць зноў.
 Сьнежныя зьмеі
 Шыпяць за вакном.

* * *

Апусьцеў,
Паламаўся парог,
Ні сьцяжынак няма,
Ні дарог.

За вакном
Забялелі сьнягі.
Хто мне вораг,
А хто дарагі?

Я ня знаю такіх,
І ня знаў,
Хто-б сябе для другіх
Расьпінаў.

Хто-б за песьню, за юнны
Задор
Рад сябе узлажыць
На касьцёр.

Так адзін пад завеі
І шум
Сяду ўвечары,
Вершы пішу.

З цішынёю
Вось так і жыву,
Ня тужу
І ня гну галаву.

Што тужыць мне,
Па кім сумаваць.
Завіхрыла віюгамі
Гаць.

Ні сьлядоў ня відно,
Ні пуцін.
Ні праехаць нідзе,
Ні прайсьці.

Сьнег сярэбраны,
Быццам памост,
На дзесяткі,
На тысячы
Вёрст.

*Узьнімаю у слаўлены шчыт,
Кому не сьпяваю славу!!!*

III

ПОЛЕ

4. В

ПОЛЕ РАНЬНІМІ РОСАМІ ЗМОЧАНА

Поле раньнімі росамі змочана,
Будзе радасьць хадзіць ля ваколіц.
Хай сьмяюцца, хай плюшчаць вочы
На сьляды, што пакінуты колісь.

А у нас расьцьвітуць яшчэ бровы,
Расьцьвітуць каляровасьцю ніў.
Дарагія мае вы дубровы!
Дарагія вясёлыя дні!

*

На зямлю я прышоў ня першы,
І ня першым пайду з зямлі!
Край мой, край, васільковыя песні
Будуць вечна зьвінець на палі.

Ад таго я іду на дарогу
Не маліцца і не прасіць,
Знаю песень вясёлых многа,
А таксама і як галасіць.

*

На чатыры дарогі стану
І скажу, што даволі так...
У кляновым сады паўстаньні
Асыпаюць лісты на дах.

Што даволі, каханья, годзе
Пераструньваць абы і як...
Заўтра, здаецца, на пагодзе,
І пялёсткі асыпае „мак“.

ДРУЖКАМ МАЇМ

1

Ці з таго, што залацеюць гоні
І на вуліцах гараць агні,
Я, браточки, раскажу сягонья,
Што навеялі на сэрцы дні.

На двары такая гразь і слота,
Хмары з раніцы услалі высь,
І кусты, схіліўшыся ля плоту,
Супынілі ветравую рысь.

Ім няма куды за ветрам гнацца,—
Да зямлі карэньнем праняло,
Каб вясёлыя заўсёды гаці
Вартавалі на скае сяло.

Сьцежак колькі ёсьць і вузкіх, і шырокіх,
А сабе заўсёды выбераш адну,
Каб ісьці напорна скрозь імглу і слоту,
Скрозь такую горкасьць палыну.

Ай ты, вецер, ды у лозах сніх,
На якога сёньнячы сядаць каня,
Каб мінаць ня наскія пуціны,
З васільковай песьняю мінаць.

2

. . . . .
Я сваю краіну з малку знаю,
Ад таго й журба такая у вачох,
Ад таго так часта ўспамінаю
Акрываўлены на полі мох.

Мо' затым, калі у вас вясёласьць
І гулянкі радасныя скрозь,
Я з тугой гляджу на спаленыя сёлы,
На касынкі срэбраных бяроз.

Мо' затым ў душы такая скруха,
Сам ня ведаю, бярэцца скуль,
Быццам дзесьці вецер завіруху
Лісьця жоўтага бунтуе на пяску.

Дружкі мае, і ў песьні завіруха,
І па сэрцу сам я пазнаю,
Што і нам пара інакшае падслухаць,
Аб чым сталёвыя драты пяюць.

Чаму калосьсі голавы скарылі
Пад звон жалезны варажыць,
Чаму скрыжованыя долу крыльлі
Ў раздум'і зьвесілі крыжы.

Браты мае, ну як-жа тут іначай
Душой і сэрцам гэта перажыць,
Калі надрыўна так ракіты плачуць,
Схіліўшы золата галоў мяжы.

Ў такія дні давайце разам
Струнамі лер сваіх уславім дні,
Каб загарэліся над кожным пералазам
Нашай

Будучыны

агні...

АХ, НАВОШТА

Ах, навошта сягоньнечы думы,
Быццам статак белых гусей,
Выпускаю ў бярозавым шуме
Па распрысканай сонцам расе.

Туманамі цвіла, туманамі
На расьцьвеце зары трава.
Над асеньнімі мокрымі днямі
Глуха плакала дзесьці сава,

Што даўно адзьвінелі ўжо далі.
Дзе-ж ты, жнівень асмуглены мой,
Толькі ясень разьвесіў мэдалі
Лісьця жоўтага над галавой.

Адцвіло ўсё, таксама і жнівень
І званец на высокіх градах,
Нівы, нівы, пад ветрамі нівы,
Асмуглелі агнём лістапада.

Ад таго пад асеньнія сьцюжы
Запалаў адцвiтаньня агонь,
А пажоўклае лісьце кружыць,
А пажоўклае лісьце з тугой.

І цяпер, калі ўвечары часта
Месяц белью скрыпіць на вадзе,
Я успомніў мінулае шчасьце
І адцвіўшую радасьць надзей.

Толькі ўсё гэта ў днёх утопіцца,—
Што мінулася, сьлед замяло...
Помню вечар... з музыкамі хлопцы
Правялі за чужое сяло.

І калі на палёх асядала
Цёмната зграяй чорных варон,
Зазвінелі цымбаламі далі,
І прапала сяло за гарой.

Дык навошта-ж сягоньнечы думы,
Быццам статак бялявых гусей,
Выпускаю ў бярозавым шуме
Па распырсканай сонцам расе.

ВЕРАСЬНЁВЫ ВЕЧАР

Верасьнёвы вечар залівае пожны,
Кожны куст увечары пыжыцца, як зьвер.
Прада мною заўжды ў цішыні варожай
Ўсё жыцьцё мінае, як далёкі сьпеў.

Лісьце ападае, кружыцца у гольлі,
Так і кожны дзень мой адлятаў кудысь.
Шмат бывала любых, а варожных колькі,
Як успомню, ў жудасьць ахінае высь.

Вось чаму заўсёды быў я адзінокім,
Ранены тугою сумаваў адзін,—
Радасьці шукаў я у чужых, далёкіх,
І заўсёды смуткам сэрца халадзіў.

Згіньце-ж, здані чорныя, загубіце, вербы,
Смутак мой з тугою у зялёны вір,
На удачу шчасьця пашукаць цяпер-бы,
Захмялець юнацтвам маладой крыві.

Мне ў жыцьці ня трэба радасьці занадта,
З песьняю жыву я, з ёю і памру:
Згінуць не шкадую, каб ля кожнай хаты
Песьняю віталі новую зару.

Гэта ўсё, за што я у жыцьці так многа
Для кагосьці ў песьнях крыжаваў душу.
Мо' затым заплямлены ўсе мае дарогі
Жоўтымі лістамі пад асеньні шум.

Што-ж, я рад і гэтаму, рад усім дзяліцца,
Рад бядзе і радасьці, ня мінуць яе...
Рассыпай-жа, вецер, залатое лісьце,
Цярусі на долы родныя мае!

ЗНОЎ ВЯСЁЛЫЯ ХАТЫ І ПЕСЬНІ

Зноў вясёлыя хаты і песні,
І бярозавы гай за сялом,
Гэта ўсё, што завецца Палесьсем,
Краем буйных лясоў і балот.

Гэта ўсё, дзе калісь толькі ведзьмы
На ігрышча зьбіраліся ў ноч.
Так было ўжо спрадвеку заведзена
Ў гэтым краі, цяжнейшым за ноч.

А цяпер гэты лес парадзеў,
І балоты старыя засохлі,
Новы, звонкі рассыпаўся дзень
На старыя сялянскія сохі.

Ад таго можа ў гэтай вось хаце,
Дзе я ўзрос і на ногі устаў,
Я убачыў, вісіць на плякаце
Смуглы Ленін заместа Хрыста.

А на прызьбе, дзе колісь дзеці,
Вялі гоман вясёлай гульні,
Хлопчык дзеду чытае газэту
Пра вясёлыя нашыя дні.

Ах ты, край мой, пяшчанае поле,
Залацісты палын ля дарог!
Палюбіў я у песнях да болю
Тваю радасьць і сум на палёх.

ПЕСЬНЯЙ БУДЗЕ...

Песьняй будзе, ці можа вятры
Верасьнёвымі жалейкамі аплачуць.
Толькі тамака заўжды зара гарыць,
Што нагадвае нешта няйначай.

Я дзяцінства сваё ўспамінаю,
Быццам гэта вось была цяпер.
Нас тады ў край чужы выганялі,
Расчыняючы насъцеж дзьверы.

Гаварылі: вайна „да пабеды“,
На вайну вышаў бацька і сын,
І ніхто з нас тады ня ведаў,
Ці сьмяяцца, ці галасіць.

Нават маці са сьлязьмі на вачох,
Помню, помню, казалася малому:
Што-ж, сыноч, пацярпім, нічога,
Можа і вернемся як да дому.

Я ня знаў, што такое вайна,
Думаў, гэта гульня якая,
А пазнаў, стаў ня раз праклінаць
Тых, хто сеяў магілы па краі.

Хто празь сьнежныя веі палкі
Вёў на прыступ сьцяна-сьцяною...
Колькі іх там зьлягала, адны касьцякі,
Сьнег крываваы ня таяў зімою.

Помню дні тыя, весткі ляталі,
І да нас іх аж дзьве прынясло:
Брат паранены быў у шпіталі,
Бацьку-ж куляй ў грудзёх праняло.

Горка пахла трава за ваконьнем,
І, як помніцца мне той час,
Маці з плачам малілася на іконы
За пралітую кроў і нас.

З тэй пары паплылі падругому
Чарадой дні юнацтва майго...
З тэй пары я й пазнаўся з тугою,
Гэта быў чатырнаццаты год.

Ў старане. На чужыне. У голадзе,
Помню толькі маўклівае неба,
Я хадзіў днямі цэлымі ў горадзе,
Хоць кавалак выпрасіць хлеба.

Але шчасьце кудысь уцякала,
Дзе знайсці яго мог я зімой...
І як вечар—з пустымі рукамі
Перавулкам вяртаўся дамой.

І заўсёды, калі на акраінах
Пагасалі агні ў цішыні,
Я праз сон ўспамінаў свае раньнія
І такія невясёлыя дні.

І цяпер, калі гром, навальніцы
Апусьцілі крылы на зямлю,
Мне юнацтва маё толькі сьніцца,
Ці у песьнях, калі пяю.

СТУДЭНТ

Адлгаталі лісты у шуме
Верасы усьцілалі і мох.
Ён прышоў тады ў зрэбнай кашулі
І з надзеямі ў сініх вачох.

Ён прышоў, гэты смуглы юнак,
І свае адшукаць пуціны,
Каб зьвіваць іх у полі інакш
Дарагая змагла краіна.

Каб у горадзе змог ён спазнаць,
Што для нас даражэй на сьвеце,
Ці далёкіх палёў сівізна,
Ці сяло ў электрычным сьвеце.

Быт вясковы, такая слынь,
Быт вясковы адна перагаса,
Яшчэ многа патрэбна сіл,
Каб старое навек пагасла.

І сьцяжынкай знаёмай і проста
На зары ён пакінуў сяло...
Цяжкаятая з полем ростань,
Але сэрца кудысь вяло.

. . . . .
. . . . .

Дні міналі у вырай нязнаны,
За гадамі ішлі гады...
Патрапалася кашуля старая,
І пяском замяліся сьляды.

Тут у горадзе стала іначай,
У студэнцкай вясёлай сям'і
Пазабыліся ўсе няудачы,
Сьцігавалі што век на зямлі.

Ледзь зара залацістымі лейцамі
Зазвініць над іскрыстым пяском,
З парай кніг пад рукою на лекцыі
Ён сьпяшаецца каля вакон.

І цяпер, калі чорныя дні
Праляцелі куды, ня знаць.
Ён па сьпісу першы выпускнік,
Будаваць краіну, будаваць.

Ах, юнацтва, агонь у крыві,
Кармазынавых песень звон.
Прычакае сына дзядуля сівы,
Не паверыць і скажа: сон.

Вось ты дзе, васільковая праўда,
Вось ты, радасьць студэнцкіх дзён.
Песьню, песьню сьпявайце, грады!
Новай сіле новы паклон!

СІНІ ШУМ

Сіні шум, ой, шаўковісты шум,
Прытуліліся ліст да ліста,
Хай цяпер перад кожным душу
Расчыняю я тут і там...

Я і гэтым цяпер задаволены,
Толькі-б слухаць бярозавы звон
Там, дзе поле, шырокае поле
І заўсёды зара ля вакон.

Сам я часта пад пышнымі клёнамі
Слухаў жнівень і шум васількоў,
І сьціскалася сэрца ў далонях,
Як у жней васількі пад рукой.

А ў палёх жыта з ветрам хіліцца,
Жоўтай коньніцай абступае сяло!..
Не змагло яму сэрцайка сіліцца
Песьняй іншай зьвінець, не змагло.

Мо' таму і хрысьцілася маці
На шляхі у шырокіх палёх,
Што я многа часінаю траціў,
Ды сябе-ж самага не зьбярог.

Але ўсё-ж я і гэтым здаволен,—
У вячэрні ці ранішні змрок
Сядзеш ціха за беленькі столік
І да раніцы трызніш пяром.

Ўзідзе сонца, рассыплецца ў росах,
Аддымяцца туманы за гаем,
Толькі ты з пагаслай папяросай
Для кагосьці ўсё вершы складаеш.

У поѣтаў заўсёды бяссоньніца,
Гэта слава прышла не з-за гор,
Нават неба над соннаю звоньніцай
Парасыпала ягадкі зор.

Скора дзень. Месяц болей ня сьвеціць
І ў дуброве замоўк салавей,
Толькі чуеш, як заспаны вецер
Каля тыну шуршыць ў крапіве.

Ай ты, вецер—надломаны шум,
Прытуліліся ліст да ліста...
Хай цяпер перад кожным душу
Расчыняю я тут і там...

* * *

Адц'вілі і пападалі ніц
У пялёстках душы лятуценьні.
Прыпаду да радзімых крыніц,
Галавою адкінуўшы сьцені.

Не патрэбны мне гонар і слава,—
Я радзіўся зусім такі,
Каб на сьцежках, палыном уславных,
Цяжкай броняю засьціць вякі.

Я ніколі, ніколі ня змоўкну,
Ў соннай постаці згасьне звон,
Лепш вачэй расчыню свае вокны
Бачыць колеры будучых дзён!

Каб цяпер можа крыўду горкую
Піць гладышкаю сінюю дня,
Ці, як сосны, стаяць за узгоркам
І шумець, шалясьцець да відна.

І калі праліецца над лесам
Рань чырвоным віном на іржышча,
Павіюцца сьцяжынкі з Палесься,
Павіюцца і радасьць паклічуць.

А цяпер, хай пападалі ніц
У пялёстках душы лятуценьні.
Прыпаду да радзімых крыніц,
Галавою адкінуўшы сьцені.

К Р А І Н Е

За маім вакном прыгнулася каліна,
І чаромха белая дыміцца за вакном.
І такая зноў вясёлая краіна
Мне прысьнілася у песьнях зноў.

Сад гарыць у бэзавых каралях,
Звоніць сад у сонечным агні...
Я сягоньячы адзену белае убраньне
Сустракаць палёсткавыя дні.

Добры дзень, краіна дарагая,
Добры дзень, вазёры і лясы,
Вам сягоньячы па ўсіх курганах
Распусьціла сонца валасы!

Вам сягоньячы цвіце зара
(І яна ніколі не пагасьне).

Дык ярчэй-жа, мой лазовы край,
Расьцьвітай з другімі адначасна.

Хай заўсёды на палёх тваіх
Каласы цяжэй схіляюцца да долу;
І каб заўжды гэтыя для тых
Ня былі чужымі аніколі.

Каб і Нёман сіні, Вісла і Нява
Разьліліся ў сінюю паводку,
Для аднэй комуны хваляваць
Даль бязьмежную у вонках.

Ад таго я ў радасным убраньні,
Аб усім забыўшыся, пяю
Пра вясну, краіну і змаганьне,
Пра жыцьцё і маладосьць сваю.

Дзе сьмяяўся я і плакаў часта
(Весялосьць была такая ад сахі),
Каб цяпер шукаць такое шчасьце,
Дзе усе зыходзяцца шляхі.

Ад таго за вокнамі цвітуць каліны,
І чаромха белая гарыць вясной,
Што такая зноў вясёлая краіна
І такая пурпуровасьць зноў.

СЛУЧЧЫНЕ

1

Песьні любыя, колькі ў іх праўды
Расьцьвіце, як пялёсткавы мак.
Ці туга на вачох, ці радасьць—
Анішто ня мінецца так.

Ўсё шасьцістаю песьняй падкована,
Словы сеюць рассыпчаты звон.
Я ня знаў, што зусім выпадкова
Можна смутак разьвеяць свой.

2

Учора было ці сягонья,
Толькі словы як быццам ярчэй...
Зноўку клічу яе дарагою,
Што з вазёрамі сінх вачэй.

Зноўку клічу яе, зноў гарнуся...
Вуснаў палкі агонь на шчаку,
Сэрца к сэрцу—вянок Беларусі
Скрыжавалі вятры на пяску.

3

У дваццаць год, колькі я ні кахаў,
Колькі знаў я дзяўчат прыгожых,
А туліла заўсёды страху,
Нявыразныя думкі-рожы.

Мо затым і люблю гэту протасьць
У прыгожасьці нашых дзяўчат,
Калі з песьняй схіляюцца постаці
Залацістае жыта жаць.

Штосьці роднае, штосьці наскае
Нагадуе мне кожная хустка,
Мо' за тым, што іх сінія ласкі
Сьняцца мне каля кожнага куста.

Я ня змог, дарагая случчанка,
Ня схіліцца краіне тваёй,
Бо ня бачыў такіх воч-заранак
Шчэ ні ў якой краіне другой.

4

Гаварылі і сённяя гавораць,
Прыгажэй ня было і ня будзе,
Толькі я ўсё глядзеў у прасторы
І думаў, якія людзі...

Але дні, быццам сонечнай збруяй,
Адзванілі інакшую рань,
І я постаць яе дарагую
Распазнаў над карункамі траў.

З тэй пары, што ні дзень то болей,
Словы музыкай льюцца крыніц...
І туга, смутак шэры у полі
Больш ня схіліць галоў маю ніц.

Дык павейце-жа, песьні, павейце,
Галасіце усплёскамі слоў,
Каб разьнёс над курганамі вецер
Любай случчыне нізкі паклон!

ІЗНОЎ Я ТУТ

Ізноў я тут, у шумным горадзе,
Ня ведаю чаму і як.
І галава мая ў асеньнім золаце,
І вусны расьцьвілі, бы мак.

Вось вее вецер холадам асеньнім,
Рабіны грэюцца ля нізкага вакна,
І, мне здаецца, нечыя бадзяжаць цені,
І лісьцем крыецца маўклівая багна.

Палі мае, бярозкі і таполі,
Чаму лісты ўсё падаюць ніжэй?!
Халодны вецер так і сьвішча ў полі,
І быццам сэрцу гэтак харашэй?!

Далёкае, вясёлае... я болей мо' ня ўбачу,
Сяло радзімае і любых шмат дзяўчат.
Па вуліцах шырокіх вецер так-жа плача,
Кашулю трэпле на маіх плячах.

І ці я горадам іду, ці полем—
Аднолькава сінее даль,
І толькі думаеш часьцей і болей,
І ўсё напорней у шляхох хада.

Я помню травень, і вятры на тракце—
Тады яшчэ мне збылася дзесятая вясна,—
Я ведаў толькі лес ды лапці
І лепшага ніяк ня мог спазнаць.

Была вясёласьць песьняю будзіць
надраньне,
З жалеякаю йдучы ў сасновы сад.
Паіншаму тады я марыў аб сялянах,
Паіншаму зусім быў з іхніх песень рад.

Цяпер даўно ня бачыў я сяло, і поле,
А ўсё-ж у думках многа васількоў,
І часам ля вакон знаёмыя таполі
Прыймаю я сумных сваякоў.

Ах любы мой, каханы горад!
Ад песень і гудкоў тваіх каму не весялей?!
Стаю ля сьцен тваіх, і пад каменны шорах
Успамінаю аб сваім сяле.

ОЙ, НЯ ВОРАНАЎ КРЫК...

Ой, ня воранаў крык над сялом
Закружылі вясеньнія хмары,
Гэта ветры нясуць паклон
Ад палёў іржаным пажарам.

Толькі там, дзе цяпер раздарожжы,
Дзе Палесься маўклівыя пужы,
Сонца капае, зьвенькае дожджыкам
На вады серабрыстыя лужыны.

Многа шэлесту зноў на лугу
І вясны, і травы так многа,
Толькі сосны шумяць і бягуць
За палі, за лясы, за дарогі...

Ўсё туды, дзе далёкая сіль
Сыпле хмар залатыя мяцеліцы,
Дзе клянуща сялу каласы,
Дзе клянуща й голавы сьцелюць.

Ой, ня воранаў крык над сялом
Закружылі вясеньнія хмары,
Гэта ветры нясуць паклон
Ад палёў іржаным пажарам.

1

Зацьвітуць і асыплюцца ружы,
 Вецер долам лісты замяце.
 І на ўсім так, мой вораг ці дружа,
 Ляжа восені жоўты цень.

Так заўсёды было і будзе,
 І застанецца так навек,
 Мо' затым сэрца палкае ў грудзях
 Носіць кожны жывы чалавек.

2

Мо' з таго жнівень вострай касой
 Сьцэле кветкі з травой ў пакос,
 Каб у шуме асеньніх лістоў
 Вецер скаргу лістамі разьнёс.

Каб у золаце сьцежкі й лугі,
 Не тапталі вятры так часта,
 І ў кляновыя строі тугі
 Не магло заляйцацца шчасьце.

3

Расьцьвісьці толькі раз магчыма,
 І ўславіць жыцьцё—толькі раз,
 Вось чаму у адцьвіўшых лагчынах
 Пад нагамі заўсёды гразь.

Вось чаму, колькі ты ні гадай,
 Так заўсёды было і будзе,
 І сьцяжынкi заўсёды у даль,
 Па якіх адыходзяць людзі.

4

І чым болей шумуе вецер,
 І крыжуюцца сьцежкі ля хвой,
 Я іду весялейшым у сьвеце,
 Вядучы сьцежкі долам травой.

Можа хто іх калі палічыць,
 Можа ветры пяском занясуць,
 А пакуль буду скрозь навальнічыць
 І пажоўклую нішчыць красу.

5

Зацьвітуць і асыплюцца ружы,
 Вецер долам лісты замяце,
 Толькі я, мой далёкі дружа,
 Буду болей яшчэ залацець.

Бо хачу не пялёсткамі падаць,
 Ня схіляцца, губляючы ліст,
 А цьвісьці, каб званіла радасьць,
 І калосьсе аж нікла зямлі.

6

Мне ўсяго толькі дваццаць гадоў,
 А здаецца вялікая ношка,
 Бо ня мала таптаў я шляхоў
 І губіў на зямлі валошак.

Мне шкада іх цяпер, але трэ',
 Галавы не шкадуючы, йсьці,
 Каб пад песьню сваю-жа згарэць
 Ці іначай зусім расцьвісьці.

7

І чым больш адцьвітае дуброва,
 Тым ярчэй мае вочы гараць,
 Тым званчэй на лісты каляровасьць
 Рассыпае асеньня рань.

Лес шуміць, а ці з лісьцем сустрэне
Верасьнёвы над полем звон,
Каб лісты разлажыць на карэньні
І пакорна схіліцца у сон.

8

Я ніколі ня стану карыцца
І хіліць галаву таксама,
Вось чаму, дарагая сястрыца,
Я заўсёды з разблытанымі валасамі.

Каб ад сквілу і прычэпак зрэбных
Завінуцца сыцягою ў пяскох,
Дзе ніколі ня пляміцца неба,
Дзе ў пагонях зьбіваецца мох.

9

Хай лістамі паляны варожаць
І заўсёды шуміць вербалоз,
Я іду стрэць дзяўчыну прыгожую
З навальніцаю русых валос.

Я іду расказаць ёй, далёкай,
Што у сэрцы маім вясна,
Хоць і восень кілімы паблэкля
Усьцілае на сыцежках нам.

10

У сэрцы хто нам супыніць кроў,
Хто жыцьцё, як лісты, разлажыць?
Сонна жоўтыя травы ў вятрах
Залатымі лістамі варожаць.

Дык асыпайцеся, й ружы,
І бярозы губляйце ірдзень,
Каб вятры у халодныя сьцюжы
Паінакшаму славілі дзень.

1

Ля вакон маіх
Вячорны сум,
Думы порхаюць, як матылі.
Распляці-ж, віюга, белую касу,
Беласьнежныя палотны пасьцялі.

Ах, чаму-ж гэта
Такая золь,
Тэлеграфныя слупы ў агні...
Нехта срэбраную сыпіць соль
З недасяжнае той
Вышыні.

Спаць ня хочацца,
Такая ноч...
Конка вуліцай праплыла дзесьці.
Прада мною, у сінім задуменьні воч,
Прамінаюць дальнія
Глухія весьці.

2

Горад ціхне,
Горад змоўк,
Толькі мне чамусьці не заснуць.
Я сяло сваё успомніў зноў,
Дарагую сэрцу старану.

Там цяперака
Шумуе лес,
І вятры бягуць за сіні яр.
За Мазырскімі сьнягамі дзесь
Вёска родная
Стаіць мая.

Ей, далёкай,
Гэтага ня знаць,
Што аб ёй у горадзе нямала дум.
Не здарма жалезная рабочых раць
За вясковую,
За беднату.

3

На сталe ў мяне,
Сярод газэт,
З вёскі прысланы учора ліст.
Словы простыя, як альфабэт,
У радках няроўных
Зацьвілі.

Пішуць мне яны:
— Здарова, брат!
Напісаць табе, што выпіць квас,
Прапішы-ка ты ў газэту нам
Пра вясковае жыцьцё
У нас.

А яшчэ, браточак,
Прапішы,
Старшыня ў нас, ведаеш, Сапрон,
Ён з „чужымі“ у начной цішы
Расьпівае заўжды самагон.

І каб ведалі
Ня толькі мы,
Напішы на першую старонку—
Школа новая ў нас ад зімы,
І чытальня,
Дзе была карчомка.

І калі... у добры час,
Маці рада за такога...
Прыяжджай, браток, да нас
Прыяжджай—свая падмога.

Ліст прачытаны,
Ціхая радасьць
Доўга ў мыслях кружыла маіх.

. . . . .
Вось ты дзе, саламяная праўда,
Гэткіх дальніх
Сярмяжных сваіх.

Старана мая,
Лес ды балота,
Вёска родная, можа таму
Твае словы, прапахлыя потам,
Даражэйшыя мне,
Чым каму.

І назаўтра
(З вясной напалову),
У скрутку газэтных папер,
Я прынёс у рэдакцыю новы,
Гэтак проста напісаны
Верш.

ДА ДОМУ

Як стаміўся і як зморан,
Адпачыць-бы ля ракі,
На сінеючых вазёрах
Запяваюць трысьнікі.

Вее сіль туманам сьвежым,
Стома ўлеглася ля ног,
Пескавыя узьбярэжжы
Мне прыпомніліся зноў.

Да сяла ўжо недалёка,
Лёгкі дым ляціць з садоў,
Млын стары ўсё так-жа бокам
Пахіліўся над вадой.

Дзеравяная званіца,
Ды разьбітыя званы
(Ім пара ўжо разваліцца)
Стогнуць нудна ў цішыні.

Вось і нашыя вароты,
Адчыняю. Як даўно..
З брэхам „Бобік“ наш дваровы
Зноўку лашчыцца ля ног.

Вось ён добры мой прытулак,
Колькі год і колькі зім..
— Добры дзень, мая матуля,
Гэта я, Сяргей—твой сын.

— Ты, сыночак... Дагарае
Колер макавы зары,
І ўжо з радасьці старая
Больш ня можа гаварыць.

І ў расчыненую хату
Я іду, як новы госьць.
Як зьмянілася тут багата,
А ў старых звычайна пост.

— Ну расказвай-жа, матуля,
Ці здаровы сёстры, брат,—
Ува мне 'шчэ не заснула,
Юных год мая пара.

Я 'шчэ помню, добра помню
Тую ростань і той дзень,
Асыпала сонца промні
На зямлю і на людзей.

Я ішоў наўгад сьцягою,
Пад абозны скрып калёс...
Маці, маці... што з табою,
Не шкадуў, я перанёс...

Не шкадуў, такіх багата,
Хай ляціць, няхай яно...
На страсе і каля хаты,
Вераб'і ўзьнялі садом.

І звычайная бяседа
Палілася за сталом:
— Заўтра трэба йсьці на сена,
А сягоньня жыта жном.

Ураджай хоць невялікі,
Але ўсё-ж, ты знаеш сам,
І ад ветру ў садзе ліпы
Галаву схілілі нам.

Маці змоўкла, пахмурнела,
Я панік ад звыклых дум,
Толькі слухаў, як зьвінелі
Песьні жніўныя сялу.

НА
А назаўтра 'шчэ паляны
Ня ссыпалі росных сьлёз,
Пабудзілі мяне рана:
— У добры час—
На сенакос!

НА ВАКАЦЫІ

1

Сьнежань.
Вячорні час.
Круціць мяцеліца дзесьці,
Быццам тысяча скрыпак ураз
Загаласілі песьню.

Вечар. А гэтак іскрыста,
Круціцца белы сьнег.
Вербы у срэбных маністах,
Водаль і каля мяне.

Еду. Паскрыпваюць сані,
Звонка усхліпваюць бомы.
Вёрст дзесятак яшчэ лясамі
І ізноўку я госьцем дома.

І ізноў я такі, як раней...
Маладыя дзяўчаты, хлопцы,
Кожны з іх усміхаецца мне,
Кожны радасьцю п'яны бясконца.

Зноў лятуць саламяныя весьці:
Комсамол, піонэры, клуб...
Толькі круціць мяцеліца дзесьці,
Верставы засыпаючы слуп.

Толькі вецер шугае бяздомны,
Дзе-ні-дзе усплыве чорны куст,
І ізноў
Расыпаюцца бомы
Ды сьняжысты дарогаю хруст.

Вось і дома я,
 Схілены плот,
 Пах саломы і мяккага сена,
 І залочаны ў далях усход
 На бярозавых вісьне дасэнях.

Ўсё такое звычайнае быццам,
 А як гляну, ускіпвае кроў.

. . . . .
 Апусьцела старая званіца
 І вароны на цэркві старой.

З ціхай ласкаю стрэла матуля,—
 Ня відаліся цэлы год,
 Нават кот на прымурку сутулым
 Белай лапаю мае рот.

А старыя расказваюць нешта,
 Быццам дзіва гавораць камусь.
 Старадаўнасьць вась гэткая, прэч ты,
 Не такая цяпер Беларусь.

Ледзь управіўся я з дарогі,
 А ужо навіна бяжыць:
 — Ты нам свой брат, а ну, Сярога,
 Папарадку усё раскажы.

Мы звычайныя, вершаў ня пішам,
 Кожны рады пасеву свайму,
 Раскажы нам бяз словаў лішніх,
 З кім кітаец вядзе вайну.

Як жывуць гарадзкія рабочыя,
 І пачым сёньня цэніцца крам?
 Дым табачны
 Акурваў іх вочы,
 Слова кожнае перабіраў.

І да поўначы гэткія весьці:
Збудаваці чытальню ў сяле...
Толькі плача мяцеліца дзесьці
Засыпаючы воўчы сьлед.

4

А сёстры, якая зьмена,—
Толькі ўцеха адна,—
Расказвай ты ім пра Леніна
З вечару хоць да відна.

Ім усё роўна дзецям,
Колькі мінула год,
Толькі былі-б на сьвеце
Санкі ды сьлізкі лёд.

Радасьці іх ніколі
Нельга нічым супыніць.
Сьнежань.
Маўклівае поле.
Вёска і зімнія дні.

1

Каля тыну б'е капытам конь,
Залатое грывы зблытаны агонь
Плещча бег нязьмераных вякоў.
Каля тыну б'е капытам конь.

Коньнік змораны прысеў на тын,
Ён адстаў ад гэтых і ад тых,
Ён ня змог угнацца бяз пуцін.
Коньнік змораны прысеў на тын.

Ай ды шырака раскінуўся зялёны вяз,
Выслаў коньніка ў дарогу князь,
Выслаў з войскам подаці зьбіраць.
Ай ды шырака раскінуўся зялёны вяз.

Так яшчэ у князя ня было ніколі.
Непакорнасьць лютасьцю ачарніла поле.
Цяжка стала коньніку у такой няволі...
Так яшчэ у князя ня было ніколі.

Ўзбунтавала ў коньніка гарача кроў,—
На каго ён едзе абіраць сыноў.
Лепей дзе загінуць ці—да казакоў.
Ўзбунтавала ў коньніка гарача кроў.

За зялёным ярам, за гарой-гарой
Чуе коньнік тупат ды ня свой,
Чуе пір казацкі каля хвой,
За зялёным ярам, за гарой-гарой.

За ракою пыжыцца туманаў бель,
І падумаў коньнік сам сабе:
Досыць княжыцкай служыць гульбе.
За ракою пыжыцца туманаў бель.

Схамянуўся коньнік, дуб схіліў рукой,
Бразнулі падковы аж па-за ракой,
Страсанулі скруху жоўтую пяскоў.
Схамянуўся коньнік, дуб схіліў рукой.

Вецер глуха сьвішча раньняю парой,
Эх, ня выдай, коніку, пранясі стралой,
Князява пагоня ўжо з усіх старон.
Вецер глуха сьвішча раньняю парой.

2

Памуцілася сьцюдзёная вада крыніц,
Казаку ня ездзіць болей на кані,
Казаку інакшы сьніцца пір
Там, дзе пеніцца глыбокі вір.

Пры высокім беразе, у крыку чаек,
Хвалі сінія яго зьвянчалі,
Павялі на дно цяністае ў церамок,
На жвіры цярністыя, на пясок.

Дзе ў бяссонным заўжды пераліве вод
Скачуць белыя русалкі ў карагод,
Скачуць, валасы заблытаўшы травой,
Што ня вернецца казак дамоў.

Ад таго ля тыну біў капытам конь,
Залатое грывы рассыпаў агонь,
Што ў няволі княжыцкай яшчэ да нас
Не адна стагнала старана.

У строя

Струны вв

Тисячы би

Я сягонья

Песья аб

Якімі слова

Сярежкі па

, * За н

Аі, ня плач

Сіня зяві

Штрапі

, * Захр

, * Пам

Ноч

Зіма

Белымі пам

Што сказа

Ты прайш

Мокне ціка

Ювадкае

Заванеце

Астапад

Адзівота

Зіма

* * *

З Ъ М Е С Т

	Стар.
<i>I</i>	
У строях белых	7
Струны звонкія зайшліся	8
Тысячы бярозавых лістоў	10
Я сягонья пачуў	12
Песьня аб клёне	13
Якімі словамі сказаць мне любай	14
Сьцежкі павіліся	16
* * * За вакном тры клёны	17
Ах, ня плачце, вербы	18
Сінія завеі	19
Штрыхі	20
* * * Закрыю голаў	21
* * * Пальцы белыя	23
Ноч	25
Зіма	26
Белымі палёсткамі	28
Што сказаць	30
Ты прайшла	31
Мокне ціха асьнежанае поле	32
Юнацкае	34
<i>II</i>	
Зазванеце лістамі, бярозы	39
Лістапад і восень	40
Адзінота	42
Зіма	44
* * * Апусьцеў, паламаўся парог	45

	Стар.
Поле раннімі росамі змочана	49
Дружкам маім	50
Ах, навошта	52
* * * Верасьняёвы вечар	54
Зноў вясёлыя хаты і песьні	56
Песьняй будзе	56
Студэнт	58
Сіні шум	60
* * * Адцвілі і пападалі нід	62
Краіне	63
Случчыне	65
Ізноў я тут	67
Ой, ня воранаў крык	69
Веянь	70
Ліст з вёскі	73
Да дому	76
На вакацыі	79
Коньнік	82

Стр.

49

50

52

54

56 v

56

58

60

62

63

65

67

69

70

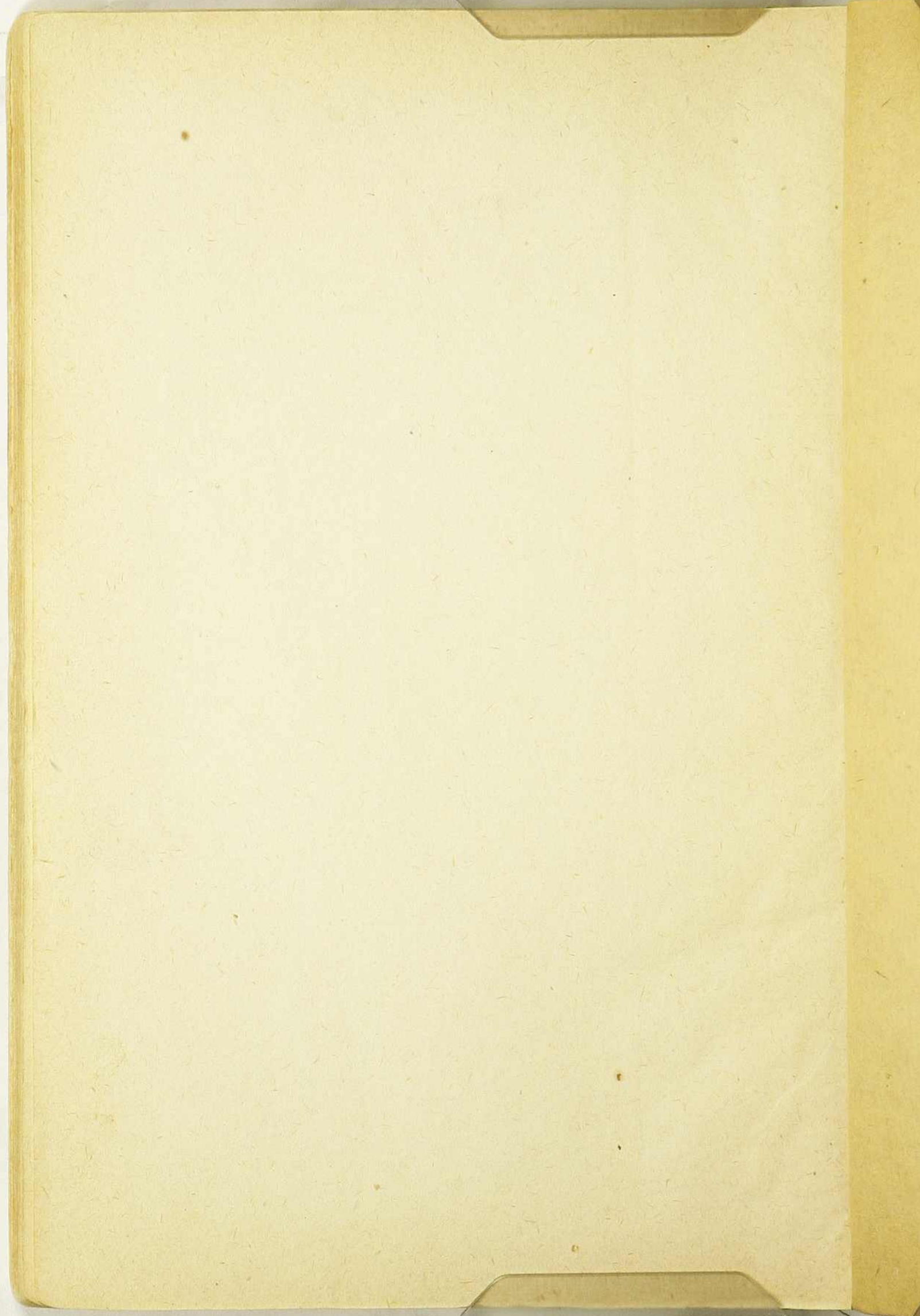
73

76

79

82

1001 F

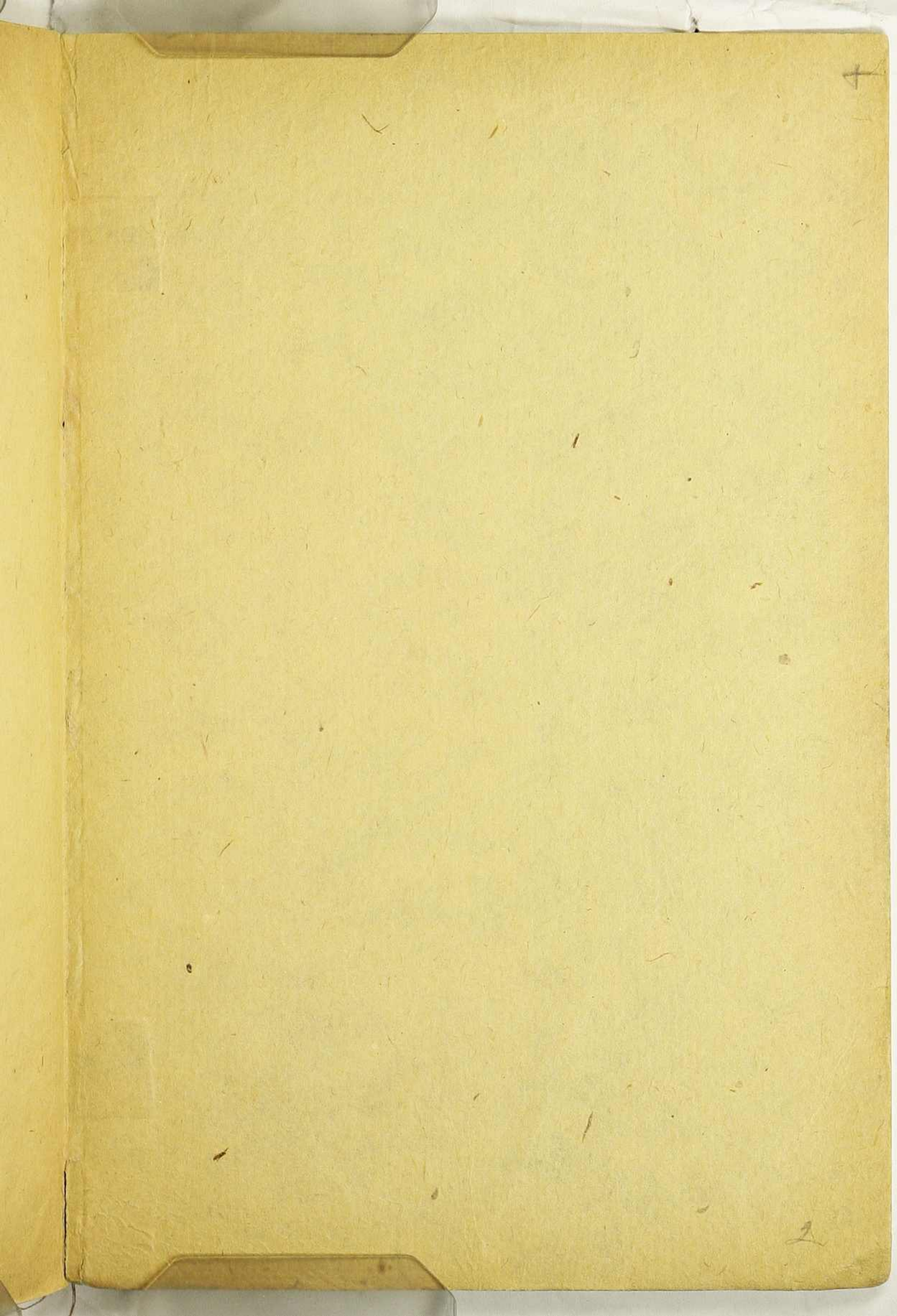

1964 г.

Вел. Новгород
1994 г.

0167 2/3 2910

ЦАНА 85 КАП.

